

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.007.04.2021

Pan
Krzysztof Dudziński
Wójt
Gminy Bolesław
ul. Główna 58, 32-329 Bolesław

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/066 Zabezpieczenie wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem ściekami komunalnymi pochodzącymi z obszarów nieskanalizowanych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Bolesław, ul. Główna 58, 32-329 Bolesław ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Dudziński, Wójt Gminy Bolesław ² od 19 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<p>Zapewnienie infrastruktury niezbędnej do odbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.</p> <p>Przygotowanie Urzędu do realizacji zadań związanych z odbieraniem i oczyszczaniem ścieków powstałych na terenach nieskanalizowanych.</p> <p>Działania podejmowane przez organy Gminy Bolesław³ w celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji, obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy oraz opróżniania tych zbiorników.</p> <p>Działania podejmowane przez organy Gminy w celu egzekwowania przestrzegania obowiązków od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych.</p>
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów powstałych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Mariusz Podolski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/44/2021 z 17 lutego 2021 r.

(akta kontroli str.1-3)

¹ Dalej: *Urząd*.

² Dalej: *Wójt*.

³ Dalej: *Gmina*.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200; dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

Gmina zapewniła infrastrukturę niezbędną do odbioru od mieszkańców całości wytworzonych na jej terenie nieczystości ciekłych oraz ich oczyszczenia w dwóch oczyszczalniach ścieków, z których jedna była własnością Gminy. Pomimo tego, w okresie objętym kontrolą do środowiska trafiło w stanie nieoczyszczonym 1 576,8 m³ nieczystości ciekłych w 2019 r. oraz 2 511,7 m³ (odpowiednio: 1% i 1,6% wszystkich wytworzonych w Gminie ścieków komunalnych oraz odpowiednio: 7,2% i 11,1% ścieków wytworzonych na terenach nieskanalizowanych).

Urząd był przygotowany do realizacji zadań dotyczących gospodarki ściekowej, a zadania jej dotyczące (w tym na terenach nieskanalizowanych) zostały przypisane konkretnej komórce organizacyjnej i jej pracownikowi. Prowadzona przez Urząd ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków zawierała informacje dot. lokalizacji nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe wraz z danymi właścicieli tych nieruchomości oraz adnotacjami nt. posiadania umowy na opróżnianie zbiornika i terminów wykonywania takich usług. Ewidencja była jednak niekompletna, brak w niej było bowiem zapisów dotyczących 18,2% nieruchomości położonych na terenach nieskanalizowanych w 2019 r. oraz 18,6% w 2020 r., co ograniczało możliwość wykorzystania jej w celach przewidzianych w art. 3 ust. 3 pkt 1-2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁶. Urząd nie podejmował działań wobec właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, m.in. nie korzystano z uprawnienia wynikającego z art. 6 ust. 5a uocp oraz nie wykonywano obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 6 tej ustawy, pomimo tego, że zawarte umowy na wywóz nieczystości ciekłych posiadało zaledwie 3% właścicieli nieruchomości na terenach nieskanalizowanych w 2019 r. oraz 3,4% właścicieli nieruchomości w 2020 r.

Podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność polegającą na opróżnianiu zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, terminowo składały Wójtowi kwartalne sprawozdania, a rzetelność zawartych w nich danych była weryfikowana przez pracowników Urzędu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

1. Gminna infrastruktura służąca do odbioru ścieków komunalnych

1.1 Zasięg i wykorzystanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Gminie

Na koniec 2019 r. Gmina liczyła 7 624 mieszkańców, z których 1 109 (14,5%) nie posiadało dostępu do sieci kanalizacyjnej, a 99 (1,3%)⁸ mieszkańców nie posiadało dostępu do sieci wodociągowej. Według stanu na koniec 2020 r. Gmina liczyła 7 564 mieszkańców, z których 1 110 (14,7%) nie posiadało dostępu do sieci kanalizacyjnej, a 98 (1,3%) mieszkańców nie posiadało dostępu do sieci wodociągowej.

(akta kontroli str. 4-28)

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1439 ze zm., dalej: *uocp*.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dane dot. odsetka mieszkańców nieposiadających dostępu do sieci wodociągowej oszacowano na podstawie sprawozdań SG-01 (Gmina Bolesław) oraz M-06 (operatorzy sieci wodociągowo-kanalizacyjnej dla Gminy Bolesław) za lata 2019-2020.

Łączne zużycie wody w Gminie na koniec roku 2019 i 2020 wynosiło odpowiednio 215 224,8 m³ oraz 220 841 m³ (wzrost o 2,7%), w tym na obszarach nieskanalizowanych 31 307 m³ oraz 32 408 m³ (wzrost o 3,5%).

W 2019 r. na terenie Gminy odprowadzono systemem kanalizacji do oczyszczalni ścieków 138 480 m³ nieczystości ciekłych, a w 2020 r. odprowadzono 147 034 m³ takich nieczystości (wzrost o 6,2%).

W 2019 r. do oczyszczalni ścieków dowieziono taborem asenizacyjnym łącznie 7 127,7 m³ nieczystości ciekłych powstałych na terenie Gminy, a w 2020 r. dowieziono 6 828,7 m³ takich nieczystości (zmniejszenie o 4,2%).

(akta kontroli str. 4)

1.2. Zdolność absorpcji przez gminny system oczyszczania ścieków komunalnych ścieków wytworzonych na obszarach nieskanalizowanych

Na terenie Gminy działają dwie oczyszczalnie ścieków, z których jedna jest własnością Gminy, a druga Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji spółka z o.o. z Olkusza⁹. Średnioroczna przepustowość obydwu oczyszczalni wynosi 365 000 m³ i jest dwukrotnie wyższa niż łączna ilość ścieków komunalnych powstających w ciągu roku na terenie Gminy (w tym wytworzonych na obszarach nieskanalizowanych i dowożonych do oczyszczalni taborem asenizacyjnym).

(akta kontroli str. 4, 30-31)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia działania Urzędu w kontrolowanym zakresie.

OBSZAR

2. Przygotowanie Urzędu do realizacji zadań związanych z usuwaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych wytworzonych na obszarach nieskanalizowanych

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z obowiązującym w okresie objętym kontrolą Regulaminem Organizacyjnym Urzędu¹⁰, za realizację zadań związanych z gospodarką ściekową w Gminie odpowiadał Referat Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Geodezji i Gospodarki Gruntami odpowiedzialny za zadania wynikające z uocp, a szczegółowe obowiązki przypisano jednemu pracownikowi w jego zakresie czynności. Był on odpowiedzialny za: prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków i zawartych umów na odbieranie odpadów komunalnych; przygotowanie projektu regulaminu utrzymania czystości i porządku; przygotowanie propozycji górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli z tytułu opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych; wydawanie zezwoleń na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz kontrolowanie zgodności prowadzonej działalności z wydanym zezwoleniem; prowadzenie kontroli przestrzegania przez właścicieli nieruchomości przepisów dot. utrzymania czystości i porządku.

(akta kontroli str. 35-49)

W okresie objętym kontrolą pracownikowi realizującemu zadania z zakresu gospodarki ściekowej zapewniono narzędzia niezbędne do ich realizacji. W ww. okresie pracownik ten nie brał udziału w szkoleniach dotyczących gospodarki

⁹ Podmiot przyjmujący nieczystości ciekłe z Gminy na podstawie Porozumienia Międzygminnego z dnia 27 czerwca 2002 r. zob: www.bip.pwik-olkusz.akcessnet.net.

¹⁰ Regulamin wprowadzony Zarządzeniem Nr 3/2015 Wójta Gminy Bolesław z dnia 29 stycznia 2015 r.

ściekowej, a ostatnie szkolenia w powyższym zakresie odbył w marcu i kwietniu 2016 r.¹¹

(akta kontroli str. 51, 110)

W okresie objętym kontrolą, do Urzędu nie wpłynęły skargi na działania lub zaniechanie działań dotyczące kontrolowanych zadań.

(akta kontroli str. 50)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia działania Urzędu w kontrolowanym zakresie.

OBSZAR

3 Egzekwowanie obowiązków właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji

Opis stanu
faktycznego

3.1. Uregulowanie zasad prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieskanalizowanych

W okresie objętym kontrolą w Gminie obowiązywały cztery kolejne regulaminy utrzymania czystości i porządku, przyjęte uchwałami Rady Gminy Nr XXXV/337/2017 z dnia 6 listopada 2017 r., Nr V/39/2019 z dnia 6 marca 2019 r., Nr XIX/182/2020 z dnia 22 lipca 2020 r. oraz Nr XXII/223/2020 z dnia 30 listopada 2020 r. Projekty ww. regulaminów uzyskały przed uchwaleniem pozytywną opinię Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Olkuszu.

(akta kontroli str. 52-104)

W ww. regulaminach utrzymania czystości i porządku uwzględniono wymogi niezbędne do prawidłowej gospodarki ściekowej na obszarach nieskanalizowanych tj. dotyczące szczelności zbiorników, częstotliwości ich opróżniania oraz powiązania minimalnej częstotliwości opróżniania z pojemnością zbiornika. Od właściciela nieruchomości niepodłączonej do sieci kanalizacyjnej wymagano: wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków, które spełniają wymagania określone w przepisach odrębnych; usuwania nieczystości ciekłych na podstawie umowy zawartej z podmiotem uprawnionym z częstotliwością co najmniej raz na pół roku i w sposób gwarantujący, że nie nastąpi wypływ ze zbiornika, zwłaszcza wynikający z jego przepełnienia. W przypadku stwierdzenia nieszczelności zbiornika wymagano dokonania przez właściciela nieruchomości jego bezzwłocznej naprawy.

(akta kontroli str. 52-97, 117)

W okresie objętym kontrolą obowiązywała jedna górna stawka opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za odbiór i wywóz nieczystości ciekłych, w kwocie 30 zł brutto za 1m³ przyjęta uchwałą Rady Gminy Bolesław Nr XXI/177/2012 z dnia 26 listopada 2012 r.

(akta kontroli str. 105)

¹¹ W dniu 21 marca 2016 r. szkolenie pt. *Gospodarka ściekowa – omówienie doświadczeń praktycznych oraz przepisów krajowych z uwzględnieniem uregulowań, które zaczęły obowiązywać od początku 2016 r.*, a w dniu 14 kwietnia 2016 r. szkolenie pt. *Przymusowe przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej*.

3.2. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków

W okresie objętym kontrolą w Urzędzie prowadzono w formie elektronicznej (format excel) ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, która umożliwiała gromadzenie informacji i tworzenie raportów, a także ich przekazywanie w postaci elektronicznej. Na ewidencję składały się następujące arkusze ewidencyjne i dane:

- przydomowe oczyszczalnie: nr rejestru, data zgłoszenia do ewidencji, termin rozpoczęcia eksploatacji przydomowej oczyszczalni, dane adresowe (imię i nazwisko, ulica i nr domu, nr działki), kolumna aktualizacji stanu,
- szamba: nr rejestru, kolumna aktualizacji, adres nieruchomości,
- wywóz szamba i osadów z przydomowych oczyszczalni: oznaczenie kwartału kiedy zrealizowano wywóz, adres, dane właściciela, wielkość wywozu w m³, nazwa firmy realizującej wywóz,
- szambo + przydomowe oczyszczalnie ścieków: dane adresowe nieruchomości, liczba osób zameldowanych wg ewidencji ludności, oznaczenie sposobu odprowadzania ścieków.

Według stanu na dzień oględzin w ewidencji było zarejestrowanych 369 szamb oraz 99 przydomowych oczyszczalni, dla których wypełnione były wszystkie arkusze ewidencyjne.

(akta kontroli str. 51)

Ewidencja prowadzona w Urzędzie nie była kompletna, gdyż nie ujęto w niej wszystkich nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej (dotyczyło to 18,2% takich nieruchomości w 2019 r. oraz 18,6% w 2020 r.). Zagadnienie to zostało szczegółowo opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 4, 51)

3.3. Egzekwowanie wykonywania obowiązków przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe

W celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązku zawarcia umowy z podmiotem świadczącym usługi opróżniania zbiorników i wywozu nieczystości Urząd wzywał do okazywania dokumentów potwierdzających korzystanie z takich usług.

(akta kontroli str. 111-113)

W latach 2019-2020 Urząd wzywał 11 właścicieli nieruchomości do okazania dowodów uiszczenia opłat za usługi wywozu nieczystości ciekłych¹². Ponadto, wg wyjaśnień Wójta *Urząd kontrolował częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych poprzez weryfikację wykazów właścicieli nieruchomości, którzy korzystali z usług w tym zakresie. Wykazy były przekazywane przez podmioty prowadzące działalność polegającą na opróżnianiu zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych wraz z kwartalnymi sprawozdaniami składanymi w Urzędzie. Wójt ponadto wyjaśnił, że Urząd nie dokonywał szczegółowego porównywania ilości wywożonych ścieków do zużycia wody.*

(akta kontroli str. 33-34, 51, 111-113)

W okresie objętym kontrolą nie zidentyfikowano na terenie Bolesławia nieruchomości nie wyposażonej w żadną instalację do gromadzenia i oczyszczania ścieków. Wójt wyjaśnił, że (...) *na zebraniach wiejskich mieszkańcy są informowani o ustawowych obowiązkach właścicieli nieruchomości wynikających z ustawy*

¹² W tym dwóch w 2019 r. co stanowiło 0,3% nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej oraz dziewięciu w 2020 r. - 1,6%. W wyniku wezwań ośmiu właścicieli nieruchomości okazało faktury za usługę, jeden oświadczył, że nieruchomość jest niezamieszkałą, jeden posiadał przydomową oczyszczalnię ścieków, a jeden wykonał przyłącze kanalizacyjne.

o utrzymaniu czystości i porządku w gminach tj.: zapewnieniu czystości i porządku poprzez m.in. wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych oraz o konieczności opróżniania zbiorników z częstotliwością gwarantującą zachowanie czystości i porządku na nieruchomości, a także niedopuszczenie do zanieczyszczenia powierzchni ziemi i wód podziemnych.

(akta kontroli str. 111-113)

Według ewidencji gminnej, w okresie objętym kontrolą, stałe umowy na wywóz nieczystości ciekłych posiadało 12 właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe (stanowiło to 3% takich nieruchomości w 2019 r. oraz 3,4% w roku 2020). Pozostali właściciele ujęci w ewidencji potwierdzali dokonanie wywozu nieczystości ciekłych poprzez okazanie dowodu zapłaty za wykonaną usługę. Urząd nie podejmował działań wobec właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli pisemnej umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, co stanowiło naruszenie art. 6 ust. 1 uocp. Zagadnienie opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 6, 51-97, 111-113)

Urząd nie podejmował działań organizacyjnych w celu dokonywania w latach 2019-2020 zastępczych wywozów nieczystości ciekłych, bowiem jak wyjaśnił Wójt nie stwierdzono potrzeby wykonywania takich usług i Urząd nie zawierał umów w tym zakresie.

(akta kontroli str. 36-45, 111-113)

Do systemu odbioru i oczyszczania ścieków na terenie Gminy nie trafiło:

- w 2019 r.: 1 576,8 m³ nieczystości ciekłych, co stanowiło 7,2% nieczystości ciekłych powstających na jej terenach nieskanalizowanych oraz 1,0% takich nieczystości wytworzonych na całym jej terenie,
- w 2020 r.: 2 511,7 m³ nieczystości ciekłych, co stanowiło 11,1% nieczystości ciekłych powstających na jej terenach nieskanalizowanych oraz 1,6% takich nieczystości wytworzonych na całym jej terenie.

Szacunkowa kwota nienaliczonych opłat za zastępczy wywóz nieczystości ciekłych wyniosła brutto 7,9 tys. zł za 2019 r. oraz 12,6 tys. zł za 2020 r.¹³

(akta kontroli str. 4, 29, 105, 114-115)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prowadzona w Urzędzie ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni była niekompletna, bowiem:

- według stanu na 31 grudnia 2019 r. zarejestrowane w niej były 504 nieruchomości (406 zbiorników bezodpływowych oraz 98 przydomowych oczyszczalni), podczas gdy liczba nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej (ustalona na podstawie ewidencji złożonych deklaracji śmieciowych) wynosiła 616 (różnica wynosiła 112, co stanowiło 18,2% nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej),
- według stanu na 31 grudnia 2020 r. zarejestrowane w niej były 454 nieruchomości (355 zbiorników bezodpływowych oraz 99 przydomowych oczyszczalni), podczas gdy liczba nieruchomości niepodłączonych do sieci

¹³ Kwotę oszacowano na podstawie ilości nieczystości ciekłych bytowych nieoczyszczonych w 2019 r. (1 576,8 m³) i 2020 r. (2 511,7 m³) pomnożonej przez 5 zł tj. różnicę pomiędzy maksymalną stawką 30 zł/m³ brutto przyjętą w uchwale Nr XXI/177/2012 Rady Gminy Bolesław z dnia 26 listopada 2012 r. oraz najniższą stawką pobieraną przez przedsiębiorców realizujących odbiór i wywóz nieczystości ciekłych na terenie Gminy wnoszącej 25 zł/m³ brutto.

kanalizacyjnej wynosiła 558 (różnica wynosiła 104, co stanowiło 18,6% nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej).

Opisany stan uniemożliwiał pełną realizację celów, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1-2 uocp.

(akta kontroli str. 4, 29, 105, 114-115)

2. Na terenie Gminy zlokalizowanych było 112 nieruchomości w 2019 r. i 104 w 2020 r., które nie były ujęte w gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych. W okresie objętym kontrolą, umowy na wywóz nieczystości ciekłych posiadało 12 właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe (stanowiło to 3% takich nieruchomości ujętych w ewidencji w 2019 r. oraz 3,4% w roku 2020). Urząd w ograniczonym zakresie prowadził kontrole częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych¹⁴, bowiem w latach 2019-2020 objęto nimi zaledwie 11 nieruchomości, w tym dwie w 2019 r. (co stanowiło 0,3% nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej) oraz dziewięć w 2020 r. (1,6% nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej). Urząd nie podejmował również działań wobec właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, m.in. nie korzystano z uprawnienia wynikającego z art. 6 ust. 5a uocp. Opisany stan skutkował także nie wydaniem przez Wójta 214 decyzji (112 w 2019 r. oraz 104 w 2020 r.), o których mowa w art. 6 ust. 1 oraz ust. 6 te same ustawy i nienaliczenia oraz nie pobrania w latach 2019-2020 wynikających z nich opłat w szacunkowej wysokości 20,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 4, 29, 105, 114-115)

Odnosząc się do stwierdzonych nieprawidłowości Wójt wyjaśnił, że nie były podejmowane działania wobec właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli pisemnej umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, bowiem zapisy obowiązującego regulaminu utrzymania czystości i porządku w Gminie Bolesław przewidują możliwość dokumentowania wykonania usług opróżniania zbiorników bezodpływowych poprzez okazanie dowodu uiszczenia opłaty za wykonanie takich usług.

NIK wskazuje, że zgodnie z art. 6 ust. 1 uocp, właściciele nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe są zobowiązani do udokumentowania faktu pozbywania się nieczystości ciekłych w sposób zgodny z uocp w formie umowy korzystania z usługi wywozu nieczystości oraz okazywanie takich umów i dowodów uiszczenia opłat za te usługi. Z obowiązku tego nie mogą zwolnić postanowienia regulaminu utrzymania czystości i porządku w Gminie. Wójt podniósł także, iż (...) *należy zwrócić uwagę, że w małych jednostkach samorządu terytorialnego pracownicy, ze względów organizacyjnych, finansowych lub prawnych, zobligowani są do realizacji wielu obowiązków z bardzo szerokiego zakresu działalności urzędu. Wiele z tych obowiązków realizowanych jest okresowo z bardzo częstym występowaniem nasilenia się działań w jednym zakresie. Nieprawidłowość w zakresie ewidencji, wymagającej systemowego podejścia i uzupełnienia danych, jest wynikiem nadmiaru obowiązków przypadających na pracownika prowadzącego ewidencję zbiorników bezodpływowych w kontrolowanym okresie. (...) w celu kompleksowego i bardziej racjonalnego podejścia do zagadnień związanych z odprowadzaniem ścieków z posesji należy zmodyfikować algorytmy analizy prowadzonej w Urzędzie. Stwierdzono ponadto, że należy rozszerzyć zakres pozyskiwanych danych, które wcześniej nie były przedmiotem analizy i nie były brane pod uwagę przy weryfikacji ewidencji. Uznano, że ewidencję należy poddać modyfikacjom i uzupełnić o niektóre dane.*

¹⁴ W formie wezwań do okazania dowodów uiszczenia opłat za usługi wywozu nieczystości ciekłych

Podczas procesów kontrolnych stwierdzono również, że część ścieków z terenów nieskanalizowanych nie została zagospodarowana. W naszej ocenie różnice mogą wynikać z zaokrągleń stosowanych przez podmioty opróżniające zbiorniki bezodpływowe. Podczas rozliczania znacznych ilości wody według wskazań wodomierzy (duża dokładność pomiarowa - 1litr) a rozliczaniem pobranych ścieków przez wóz asenizacyjny, gdzie pomiar ilościowy dokonywany jest poprzez porównanie z listwą pomiarową mogącą znacząco utrudniać lub wręcz uniemożliwiać dokładny pomiar (związany z ustawieniem samochodu do pomiaru) mogą pojawiać się znaczne różnice.

(akta kontroli str. 4, 29, 114-115, 118-119)

Zdaniem NIK, stwierdzonych różnic między ilością ścieków wytworzonych w nieruchomościach na terenach nieskanalizowanych wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, a ilością ścieków wywiezionych w latach 2019-2020¹⁵ nie można wyjaśnić potencjalnymi błędami pomiaru.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia negatywnie działania Urzędu w kontrolowanym zakresie. Prowadzona w Gminie ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków była niekompletna, brak w niej było bowiem zapisów dotyczących 18,2% nieruchomości położonych na terenach nieskanalizowanych w 2019 r. oraz 18,6% w 2020 r. Nie podejmowano działań wobec właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, m.in. nie korzystano z uprawnienia wynikającego z art. 6 ust. 5a uocp oraz nie wykonywano obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 6 tej ustawy, mimo iż zaledwie 3% właścicieli nieruchomości na terenach nieskanalizowanych w 2019 r. oraz 3,4% właścicieli nieruchomości w 2020 r. posiadało zawarte umowy na wywóz nieczystości ciekłych.

OBSZAR

4. Egzekwowanie przestrzegania obowiązków od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych

Wymagania jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych na terenie Gminy Bolesław zostały określone w uchwale Rady Gminy Nr XXIII/213/2013 z dnia 27 marca 2013 r. W Urzędzie prowadzono w formie elektronicznej (format word) ewidencję udzielonych i cofniętych zezwoleń w powyższym zakresie.

(akta kontroli str. 32, 106-108)

W latach 2019-2020 ważnymi zezwoleniami na świadczenie usług opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych dysponowało dziewięć podmiotów, z których w 2019 r. faktycznie wykonywało te usługi osiem podmiotów, a w 2020 r. siedem.

(akta kontroli str. 32-34)

Wszyscy przedsiębiorcy posiadający zezwolenia Wójta na świadczenie usług opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych złożyli kwartalne sprawozdania za 2019 r. w terminie wskazanym w art. 9o uocp, a w przypadku 2020 r. jeden z przedsiębiorców złożył sprawozdanie za IV kwartał trzy dni po terminie, składając jednocześnie wyjaśnienie, iż było to spowodowane odbyciem

¹⁵ W 2019 r. było to 1 576,8 m³, a w 2020 r. było to 2 511,7 m³.

poza miejscem zamieszkania kwarantanny z powodu COVID-19. Zakres danych zawartych w sprawozdaniach odpowiadał wymaganiom powołanego przepisu uocp.

(akta kontroli str. 32-34)

W okresie objętym kontrolą, Urząd weryfikował kompletność i rzetelność sprawozdań kwartalnych składanych przez podmioty prowadzące działalność polegającą na opróżnianiu zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (w tym dotyczących ilości odebranych i przekazanych do stacji zlewnych nieczystości ciekłych, liczby właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe oraz właścicieli nieruchomości, z którymi zawarł lub rozwiązał umowy). Podczas weryfikacji ww. sprawozdań nie stwierdzono nieprawidłowości i Wójt nie wydawał decyzji, o których mowa w art. 9xb uocp. Dokonana w trakcie kontroli weryfikacja danych przekazywanych do Urzędu przez przedsiębiorcę mającego w latach 2019-2020 największy udział w realizacji wywozu nieczystości ciekłych na terenie Gminy nie wykazała przedkładane przez niego sprawozdania kwartalne były rzetelne.

(akta kontroli str. 32-34,109-110, 114-116)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działania Urzędu w kontrolowanym zakresie.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi następujące wnioski:

Wnioski

Podjęcie działań mających na celu:

1. Ujęcie w ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków wszystkich nieruchomości wyposażonych w takie instalacje.
2. Egzekwowanie obowiązków właścicieli nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnych, w tym organizowanie zastępczego wywozu nieczystości, w przypadku tych, którzy nie zawarli umów na opróżnianie zbiorników i wywóz nieczystości ciekłych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 9 czerwca 2021 r.

Kontroler

Mariusz Podolski

Gł. specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach